

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
Neuvotteleva virkamies
Suvi Ruuska

Muistio
19.1.2023

Liite 1

**VALTIONEUVOSTON ASETUS YMPÄRISTÖKORVAUKSEN,
LUONNONHAITTAUKORVAUKSEN, LUONNONMUKAISEN TUOTANNON
KORVAUKSEN JA EI-TUOTANNOLLISIA INVESTOINTEJA KOSKEVAN
KORVAUKSEN HAKEMISESTA VUONNA 2023**

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen yhteydessä vuosina 2021 ja 2022 yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä uudistettiin seuraavaa rahoituskautta varten. Rahoituskaudella 2023-2027 Euroopan unionin kokonaan rahoittamista suorista tuista säädetään jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maaloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2021/2115, jäljempänä suunnitelma-asetus.

Maaseudun kehittämistoimenpiteet jäsenvaltioissa perustuvat jäsenvaltion suunnitelma-asetuksen perusteella laatimaan ja Euroopan komission hyväksymään strategiasuunnitelmaan. Suomi on laatinut suunnitelma-asetuksen perusteella Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman vuosille 2023–2027 (CAP-suunnitelma). Euroopan komissio hyväksyi Suomen CAP-suunnitelman 31.8.2022 (komission täytäntöönpanopäätös C(2022)6022).

Kansallisesti ympäristökorvauksesta, luonnonhaittakorvauksesta, luonnonmukaisen tuotannon korvauksesta ja ei-tuotannollisia investointeja koskevasta korvauksesta säädetään 1.1.2023 voimaantulleessa eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annetussa laissa (1333/2022). Lain 3 §:n 5 momentin, 5 §:n 8 momentin, 6 §:n 5 momentin, 8 §:n 3 momentin ja 9 §:n 5 momentin nojalla voidaan korvauksen vuosittaisesta myöntämisestä, sitoumuksista, sopimuksista ja korvauskelpoisesta alasta säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

2. Asetuksen valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

Asetusehdotuksesta pyydettiin lausunto valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Ruokavirastolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä, ProAgria Keskusten Liitolta, Svenska lantbrukssällskapens förbund rf:ltä ja Luomuliitto ry:ltä.

3. Asetuksen pääasiallinen sisältö

Rahoituskaudella 2023-2027 annetaan vuosittain valtioneuvoston asetus ympäristökorvauksen, luonnonhaittakorvauksen, luonnonmukaisen tuotannon korvauksen ja ei-tuotannollisia investointeja koskevan korvauksen hakemisesta. Asetuksella säädettäisiin ympäristökorvausta ja luonnonmukaisen tuotannon korvausta koskevien uusien sitoumusten antamisesta, luonnonhaittakorvauksen hakemisesta sekä uusien ympäristösopimusten tekemisestä. Samoin vuosittain säädettäisiin aikaisemmin korvauskelvottoman peltoalan mahdollisesta hyväksymisestä korvauskelpoiseksi edellä mainituissa tukijärjestelmissä. Vuosittain annettavalla asetuksella säädettäisiin myös ei-tuotannollisia investointeja koskevan korvauksen hakemisesta. Valtioneuvoston asetuksen antamisen yhteydessä otetaan huomioon korvauksiin vuosittain käytettävissä oleva valtion talousarvion määräraha.

4. Asetuksen pykäläkohtaiset perustelut

1 § Asetuksen 1 §:ssä säädettäisiin ympäristösitoumuksesta. Ehdotetun 1 §:n 1 momentin mukaan vuonna 2023 voisi antaa uuden ympäristösitoumuksen. Sitoumukseen voitaisiin aktiiviviljelijän hakemuksesta hyväksyä korvauskelpoiseksi peltoalaksi eräiden maatalouden pinta-alaperusteisten tukien myöntämisen yleisistä edellytyksistä annetun valtioneuvoston asetuksen (77/2023) 14, 15 ja 17 §:ssä tarkoitettua alaa. Edellä mainitun asetuksen 14 §:n 1 momentin mukaan korvauskelpoista alaa on sellainen ala, joka oli korvauskelpoista vuonna 2022 ympäristökorvauksessa tai luonnonhaittakorvauksessa. Edellä mainitun asetuksen 15 §:n 1 momentin mukaan korvauskelpoisuus voidaan myöntää alalle, joka on tullut aktiiviviljelijän hallintaan tilusjärjestelyiden kautta edellyttäen, että uusjakosuunnitelma on saanut lainvoiman ja tilukset on otettu haltuun uusjakosuunnitelman mukaisesti. Alan, jolle korvauskelpoisuus myönnetään, on oltava maatalousmaata. Edellä mainitun asetuksen 17 §:ssä säädetään korvauskelpoisuuden siirtämisestä korvauskelpoisen alan ja korvauskelvottoman alan välillä.

2 § Asetuksen 2 §:ssä säädettäisiin ympäristösopimuksista. Pykälän 1 momentin mukaan viljelijä voisi vuonna 2023 tehdä seuraavia eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annetun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ympäristösopimuksia:

- 1) maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskeva ympäristösopimus;
- 2) kosteikkojen hoitoa koskeva ympäristösopimus;
- 3) alkuperäiskasvilajikkeen ylläpitoa koskeva ympäristösopimus;
- 4) alkuperäisrotueläinten kasvattamista koskeva ympäristösopimus.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettujen kosteikkojen hoitoa koskevan sopimuksen ja maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevan sopimuksen voisivat tehdä myös eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annetun lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettu rekisteröity yhdistys ja mainitun lain 17 §:n 4 momentissa tarkoitettu korvauksen saaja. Vesilain (587/2011) 12 luvussa tarkoitettu vesioikeudellinen yhteisö voisi tehdä 1 momentissa tarkoitettujen kosteikkojen hoitoa koskevan sopimuksen.

Pykälän 3 momentin mukaan eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annetun lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitetut kasvigeenivaraohjelmaa tai eläingenivaraohjelmaa koordinoivat tahot voisivat vuonna 2023 tehdä alkuperäiskasvien varmuuskokeita koskevan ympäristösopimuksen ja alkuperäisrotujen perimän säilytystä koskevan ympäristösopimuksen.

- 3 § Asetuksen 3 §:ssä säädettäisiin luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaista kotieläintuotantoa koskevista sitoumuksista. Ehdotetun 3 §:n 1 momentin mukaan vuonna 2023 aktiiviviljelijä voisi antaa uuden luonnonmukaista tuotantoa tai luonnonmukaista kotieläintuotantoa koskevan sitoumuksen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tarkemmin alasta, jota sitoumuksiin voi sisältyä.
- 4 § Asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin korvauskelpoisesta alasta luonnonhaittakorvausta haettaessa vuonna 2023. Luonnonhaittakorvausta myönnettäessä korvauskelpoiseksi alaksi voitaisiin vuonna 2023 hyväksyä aktiiviviljelijän hakemuksesta eräiden maatalouden pinta-alaperusteisten tukien myöntämisen yleisistä edellytyksistä annetun valtioneuvoston asetuksen 14, 15 ja 17 §:ssä tarkoitettua alaa. Edellä mainitun asetuksen 14 §:n 1 momentin mukaan korvauskelpoista alaa on sellainen ala, joka oli korvauskelpoista vuonna 2022 ympäristökorvauksessa tai luonnonhaittakorvauksessa. Edellä mainitun asetuksen 15 §:n 1 momentin mukaan korvauskelpoisuus voidaan myöntää alalle, joka on tullut aktiiviviljelijän hallintaan tilusjärjestelyiden kautta edellyttäen, että uusjakosuunnitelma on saanut lainvoiman ja tilukset on otettu haltuun uusjakosuunnitelman mukaisesti. Edellä mainitun asetuksen 17 §:ssä säädetään korvauskelpoisuuden siirtämisestä korvauskelpoisen alan ja korvauskelvottoman alan välillä. Alan, jolle korvauskelpoisuus myönnetään, on oltava maatalousmaata.
- 5 § Asetuksen 5 §:ssä säädettäisiin ei-tuotannollisia investointeja koskevasta korvauksesta. Vuonna 2023 ei-tuotannollisia investointeja koskevaa korvausta myönnettäisiin uusiin kosteikkoinvestointeihin.
- 6 § Asetuksen 6 §:ssä säädettäisiin korvauskelvottoman alan lisäämisestä korvauskelpoiseen peruslohkoon. Pykälässä esitettyjen toimenpiteiden tavoitteena on parantaa peltolohkojen muotoa ja saattaa peltolohkorekisteri vastaamaan lohkon sen hetkistä tilannetta. Tätä kautta vähennetään rekisterin laadunvalvontaan perustuvaa rahoitusoikaisu-uhkaa ja helpotetaan viljelytoimia.

Pykälän 1 momentin mukaan korvauskelpoiseen maankäyttölajiltaan peltoa olevaan peruslohkoon voitaisiin vuonna 2023 lisätä eräiden maatalouden pinta-alaperusteisten tukien myöntämisen yleisistä edellytyksistä annetun valtioneuvoston asetuksen 16 §:n 1 momentissa tarkoitettua korvauskelvotonta olemassa olevan peruslohkon muotoa parantavaa maatalousmaata peltolohkorekisterin päivityksen yhteydessä.

Pykälän 2 momentin mukaan eräiden maatalouden pinta-alaperusteisten tukien myöntämisen yleisistä edellytyksistä annetun valtioneuvoston asetuksen 14, 15 ja 17 §:ssä tarkoitettuun korvauskelpoiseen maankäyttölajiltaan peltoa olevaan ja peltolohkorekisteriin sisältyvään peruslohkoon voidaan peltolohkojen digitoinnista vastaavan viranomaisen hyväksynnän perusteella lisätä viljelytoimia hankaloittavien esteiden poistosta tai peruslohkon rajojen muutoksista syntyvää peruslohkon muotoa parantavaa korvauskelvotonta alaa, joka

- 1) rajautuu edellä mainittuun peruslohkoon;

- 2) on kooltaan enintään 4 hehtaaria ja 50 prosenttia edellä mainitusta peruslohkosta;
- 3) on ilmoitettu tukihakemuksessa vuonna 2022;
- 4) on vuonna 2022 ilmoitettu saman tuenhakijan tukihakemuksessa kuin edellä mainittu peruslohko.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettua alaa voitaisiin hyväksyä korvauskelpoiseksi enintään yhteensä 15 500 hehtaaria vuonna 2023. Alat hyväksyttäisiin korvauskelpoisiksi koon perusteella siten, että etusijalla ovat kooltaan pienimmät alat. Tarkoituksena olisi, että alaa voitaisiin hyväksyä korvauskelpoiseksi 2 momentissa tarkoitetuilla perusteilla vain vuonna 2023.

7 § Asetuksen 7 §:ssä säädettäisiin alan lisäämisestä muunnettuun sitoumukseen ja ympäristösopimukseen. Jos eräistä ohjelmaperusteisista viljelijäkorvauksista annetun lain (1360/2014) mukainen sitoumus tai ympäristösopimus muunnetaan eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annetun lain mukaiseksi sitoumuksiksi tai ympäristösopimukseksi, tuen hakija saisi lisätä sitoumukseen tai sopimukseen uusia lohkoja. Uusien lohkojen sitoumus- tai sopimuskausi olisi sama kuin sitoumuksella tai sopimuksella, johon lohkot lisätään.

8 § Asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan 7.2.2023.

3. Taloudelliset vaikutukset

Ympäristökorvauksesta, luonnonmukaisen tuotannon korvauksesta ja ei-tuotannollisia investointeja koskevasta korvauksesta aiheutuvat kustannukset maksetaan valtion talousarvion momentin 30.20.43 (Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit) määrärahasta. Vuoden 2023 valtion talousarvion kyseisen momentin määräraha on 286,560 miljoonaa euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 123,221 miljoonaa euroa ja kansallista osuutta 163,339 miljoonaa euroa. EU:n rahoitusosuus määrärahasta on maaseuturahaston osalta 43 prosenttia. Ympäristökorvauksen arvioitu osuus momentin määrärahasta on noin 199,468 miljoonaa euroa, luonnonmukaisen tuotannon korvauksen arvioitu osuus noin 76,122 miljoonaa euroa, neuvonnan arvioitu osuus noin 7,970 miljoonaa euroa ja ei-tuotannollisia investointeja koskevan korvauksen arvioitu osuus noin 3,000 miljoonaa euroa.

Lisäksi momentilla 30.20.43 on noin 120 miljoonaa euroa vuosilta 2021 ja 2022 siirtyvää rahoituskaudelle 2014-2020 kohdistettua määrärahaa. Siirtyvää määrärahaa käytetään vuodelta 2022 maksettavan ympäristökorvauksen ja luonnonmukaisen tuotannon korvauksen toisen maksuerän maksamiseen. Toinen erä maksetaan keväällä 2023.

Vuoden 2023 tukihakujen ympäristökorvauksien, luonnonmukaisen tuotannon korvauksien ja ei-tuotannollisten investointien korvauksien sekä neuvonnan maksuihin arvioidaan tarvittavan yhteensä noin 287 miljoonaa euroa.

Ympäristökorvauksen määrärahaosuus käytetään ympäristösitoumuksiin ja ympäristösopimuksiin, joihin arvioidaan tarvittavan yhteensä noin 200 miljoonaa euroa. Luonnonmukaisen tuotannon korvauksen määrärahaosuus käytetään luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksiin, joihin arvioidaan tarvittavan yhteensä noin 77 miljoonaa euroa. Ei-tuotannollisia investointeja koskevaan korvaukseen arvioidaan vuonna 2023 tarvittavan noin 3 miljoonaa euroa. Neuvontaan arvioidaan vuonna 2023 tarvittavan noin 8 miljoonaa euroa.

Asetusehdotuksen 6 §:n 1 momentin mukaan korvauskelpoiseksi hyväksyttävästä alasta aiheutuvat määrärahavaikutukset arvioidaan vähäisiksi ja ne voidaan kattaa momentin 30.20.43 määrärahalla. Peruslohkojen yhteenlasketun kokonaisalan arvioidaan pienenevän tulevaisuudessa pinta-alamonitoroinnin kehittyessä. Tästä syystä arvioidaan, että lohkon muodon parantamisella ei olisi merkittäviä vaikutuksia peruslohkojen kokonaispinta-alaan.

Asetusehdotuksen 6 §:n 2 momentin mukaan korvauskelpoiseksi hyväksyttävää alaa arvioidaan olevan enintään 15 500 hehtaaria. Alan korvauskelpoiseksi hyväksymisen määrärahavaikutukset olisivat noin 0,7 miljoonaa euroa ja tämä voidaan kattaa momentin 30.20.43 määrärahalla.

Asetusehdotuksen 7 §:n mukaisista muunnettuun sitoumukseen ja ympäristösopimukseen lisättävistä uusista aloista aiheutuvat kustannukset sisältyvät edellä mainittuun momentin 30.20.43 arvioituun kokonaismenoon ja CAP-suunnitelman rahoituskehukseen.

Luonnonhaittakorvauksesta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion talousarvion momentilta 30.20.44 (Luonnonhaittakorvaukset). Vuoden 2023 valtion talousarvion kyseisen momentin määräraha on 495,884 miljoonaa euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 76,885 miljoonaa euroa, valtion osuutta 101,917 miljoonaa euroa ja kokonaan kansallisesti rahoitettavaa luonnonhaittakorvausta 317,082 miljoonaa euroa. EU:n rahoitusosuus rahoituskaudella 2023—2027 on maaseuturahaston osalta 43 prosenttia.

Lisäksi momentilla 30.20.44 on vuonna 2023 noin 130 miljoonaa euroa vuosilta 2021 ja 2022 rahoituskaudelle 2014-2020 kohdistettua siirtyvää määrärahaa. Siirtyvää määrärahaa käytetään vuodelta 2022 maksettavan luonnonhaittakorvauksen kotieläin korotuksen (noin 50 miljoonaa euroa) maksamiseen keväällä 2023.

Luonnonhaittakorvauksiin arvioidaan tarvittavan vuoden 2023 tukihausta aiheutuviin maksuihin noin 496 miljoonaa euroa.

Asetusehdotuksen 6 §:n 1 momentin mukaan korvauskelpoiseksi hyväksyttävästä alasta aiheutuvat määrärahavaikutukset arvioidaan vähäisiksi ja ne voidaan kattaa momentin 30.20.44 määrärahalla. Peruslohkojen yhteenlasketun kokonaisalan arvioidaan pienenevän tulevaisuudessa pinta-alamonitoroinnin kehittyessä. Tästä syystä arvioidaan, että lohkon muodon parantamisella ei olisi merkittäviä vaikutuksia peruslohkojen kokonaispinta-alaan.

Asetuksen 6 §:n 2 momentin mukaan korvauskelpoiseksi hyväksyttävää alaa arvioidaan olevan enintään 15 500 hehtaaria. Alan korvauskelpoiseksi hyväksymisen määrärahavaikutukset olisivat noin 1,3 miljoonaa euroa ja tämä voidaan kattaa momentin 30.20.44 määrärahalla.

Asetusehdotuksen mukaisista viljelijäkorvauksista aiheutuvat kustannukset katetaan valtiontalouden kehyspäästösten, valtion talousarvion mukaisten määrärahojen ja henkilötöyvuosimäärien puitteissa.

6. Lausuntopalaute

Asetusehdotuksesta antoivat lausunnon valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Ruokavirasto, Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf.

Ruokaviraston ja Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausuntojen perusteella tarkennettiin ympäristösopimuksia koskevaa 2 §:n 2 momenttia sekä 6 §:ää.

Ruokaviraston lausunnon perusteella asetukseen lisättiin pykälä alan lisäämisestä muunnettuihin sitoumuksiin ja ympäristösopimuksiin.

Valtiovarainministeriöllä ja ympäristöministeriöllä ei ollut lausuttavaa asetusehdotuksesta.

7. Laintarkastus

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

8. Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 7.2.2023.

Esitys: Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen ympäristökorvauksen, luonnonhaittakorvauksen, luonnonmukaisen tuotannon korvauksen ja ei-tuotannollisia investointeja koskevan korvauksen hakemisesta vuonna 2023